

საგანგებო მდგომარეობები*

კას რ. სანსტინის წიგნიდან „შეიძლება ეს აქ მოხდეს?“

აბსტრაქტი

პრეზიდენტის თანამდებობისთვის საომარი და საგანგებო მდგომარეობებზე საუბარი მიმზიდველია. აშშ-ის მიერ წარმოებული „ომი ტერორიზმის წინააღმდეგ“ ნათლად აჩვენებს რა საფრთხეების შემცველია ერთპიროვნული ძალაუფლება. მიუხედავად იმისა, რომ 2001 წლის 11 სექტემბრის შემდგომ ტერორისტულ თავდასხმებს შედეგად არ მოჰყოლია ათასობით ადამიანის სიკვდილი, თავდამსხმელებს ესმოდათ, როგორ მუშაობს მედია და თავდასხმებისთვის ცენტრალურ ლოკაციებს არჩევდნენ. მიუხედავად მსხვერპლის სიმცირისა, ეს ინციდენტები საკმარისი იყო ბრიტანეთსა და საფრანგეთში დრაკონული კანონების მისაღებად. ადვილი წარმოსადგენია, რა მოხდებოდა ფართომასშტაბიანი სიკვდილიანობის საფრთხის წინაშე. პრეზიდენტები რეგულარულად აცხადებენ საგანგებო მდგომარეობას უცხო ქვეყნებიდან მომდინარე საფრთხის საპასუხოდ. 2020 წლის გლობალურმა პანდემიამ ეს წარმოდგენა რეალობად აქცია. მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის ხელისუფლებები აქტიურად იყენებენ საგანგებო უფლებამოსილებებს. ბრიუს აკერმანის წინამდებარე ესე, რომელიც მსოფლიოს ერთ-ერთი წამყვანი სამართლებრივი მეცნიერის, კას სანსტინის ბოლო წლების ავტორიტეტული წიგნიდან არის მოცემული წარმოადგენს მოსაზრებას იმაზე, თუ რა არის საჭირო აშშ-ის პრეზიდენტის მსგავსი ძალაუფლების შემაკავებლად, რამდენად საკმარისია ამისათვის მხოლოდ სასამართლო და რა როლი აქვს პოლიტიკურ შტოებს შეკავებისა და გაწონასწორების დემოკრატიული სისტემის შექმნაში.**

* ხელახლა გამოქვეყნებულია: Bruce Ackerman, *States of Emergency*. თავდაპირველად გამოქვეყნდა Sunstein, Cass R, "Can It Happen Here?: Authoritarianism in America" (HarperCollins Publishers 2018), ISBN: 9780062696199. ქვეყნდება ესეს და წიგნის ავტორების ნებართვით. თარგმანი: ავტორი, წიგნი და გამომცემლობა არ არიან პასუხისმგებელი ან რაიმე სახით ანგარიშვალდებული თარგმანის სიზუსტეზე, ამ ხელახალი გამოცემის თარგმანში ნებისმიერ უზუსტობაზე, გამოტოვებაზე ან შეცდომაზე ან აქედან წარმოშობილ შედეგებზე შესაბამისად, პასუხისმგებელია მხოლოდ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს საკონსტიტუციო სამართლის შურნალი. ამ სტატიაზე არ ვრცელდება ამ შურნალის Creative Commons Attribution (CC BY) 2.0 ლიცენზია. ეს სტატია გამოქვეყნებულია Creative Commons Attribute Non-Commercial ShareAlike 3.0 ლიცენზიის პირობებით (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>), რომელიც იძლევა კოპირების, დისტრიბუციის და გადაცემის უფლებას, ასევე გადაწყობის და ადაპტირების უფლებას, დათქმით, რომ ეს ხდება მხოლოდ არაკომერციული მიზნებით, ნაშრომის ორიგინალი, შესაბამისად, არის ციტირებული და გავრცელება ხდება იდენტური ლიცენზიით. შურნალი განსაკუთრებულ მადლობას უხდის პროფესორ აკერმანს და პროფესორ სანსტინს ნებართვის მონიჭებისათვის.

** აბსტრაქტი მომზადებულია საკონსტიტუციო სამართლის შურნალის რედაქტორის მიერ. ცვლილებები ტექსტში, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, გაკეთდა საკონსტიტუციო სამართლის შურნალის რედაქტორის მიერ, ესეს და წიგნის ავტორები ან HarperCollins მოცემული გამოცემისთვის პასუხისმგებელი არ არიან.

საგანგებო მდგომარეობები

არის პრეზიდენტობაში რაღაც ისეთი, რასაც ომზე საუბარი იზიდავს. მეტაფორულადაც კი, საომარი რიტორიკა პრეზიდენტს აძლევს შესაძლებლობას, გამოიყენოს სპეციალური მისტიურობა და საზოგადოებას მოუწოდოს, გაიღონ მსხვერპლი ერის კეთილდღეობისთვის. შესაძლოა, ფსევდო-ომისთვის ეს ხისტი მოწოდება პრეზიდენტს იმისთვის სჭირდება, რომ ინიციატივა გულგრილ კონგრესში გაიტანოს ან შესაძლოა, იგი რიტორიკულად ფარავდეს სასამართლოების მხოლოდ ბეჭდის დამსმელებად გარდაქმნის მცდელობას. ან შეიძლება იგი ეგოს დაკმაყოფილების კარგი შესაძლებლობა იყოს.

ან შეიძლება ეს ყველა ზემოთ ჩამოთვლილ მიზანს ემსახურებოდეს. საქმე არ გვაქვს კონსტიტუციურ სიახლესთან. ცნობილია, რომ, თითქმის ორი საუკუნის წინ, ენდრიუ ჯონსონი აწარმოებდა ომს აშშ-ის ბანკის წინააღმდეგ, მათ შორის, მტრისთვის, რომელსაც ბოროტი ნიკოლას ბიდლი ხელმძღვანელობდა, ფედერალური დეპოზიტების მიწოდებაზე უარის თქმის გზით.

სიმართლე რომ ვთქვათ, „ომი ტერორიზმის წინააღმდეგ“ შორს არ დგას ისეთი ფენომენებისგან, როგორცაა „ომი სიღარიბის წინააღმდეგ“ და „ომი ნარკოტიკების წინააღმდეგ“. კლასიკური ომები ტრადიციულად გულისხმობს სუვერენული სახელმწიფოების მიერ ერთმანეთის ტერიტორიულ მთლიანობაზე თავდასხმას და შესაძლოა, არც ისე რთულად მოგვეჩვენოს პარადიგმის გავრცელება არასახელმწიფოებრივ აქტორებზე, რომლებიც მსგავს თავდასხმებში არიან ჩართულნი: არის კი დიდი განსხვავება 7 დეკემბრისა და 11 სექტემბრის მოვლენებს შორის?

ბუშისა და ობამას ადმინისტრაციების პანიკით ნაკარნახევი პასუხები. შესაძლოა, მხოლოდ დასაწყისი იყოს იმის საჩვენებლად, თუ რამდენად სახიფათოა ამ ორი მოვლენის გათანაბრება. წამების კამერები გუანტანამოსა და სხვა ადგილებში დიდწილად უცხოელებისთვისაა განკუთვნილი. მაგრამ, ამავდროულად, შესაძლოა, პრეზიდენტის მიერ ომზე საუბრებმა მოახდინა ფართომასშტაბიანი დაკავების, წამების, ეჭვმიტანილთა მკვლელობების და უსაფრთხოების სერვისების მიერ შექმნილ მასობრივ „დასაკვირვებელ სიებში“ უამრავი ამერიკელის მოთავსების ლეგიტიმაცია. ეს საფრთხე მხოლოდ ჰიპოთეტური არაა - ბევრი გახმაურებული შემთხვევა ყოფილა, რომელიც დაკავშირებული იყო მოქალაქეებთან და აშშ-ის კანონიერ რეზიდენტებთან. მიუხედავად ამისა, მათი რიცხვი შედარებით მცირეა.

არანაირად არ ვცდილობ აშშ-ის მიერ უკანასკნელი 15 წლის განმავლობაში კაცობრიობის წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაულების უგულვებელყოფას. რაც ყველაზე უარესია და ჩვენთვის თავის მოჭრას უტოლდება, ჩვენ არც კი გვქონია სერიოზული მცდელობა, შესაბამისი პირები პასუხისგებაში მიგვეცა. მიუხედავად ამისა, უნდა ვადიაროთ, რომ აშშ-ის ისტორიის ამ ბნელ პერიოდს ჯერჯერობით არ გამოუწვევია პრეზიდენტის მიერ აშშ-ში ლიბერალურდემოკრატიულ ცხოვრებაზე თავდასხმა, როგორც ასეთი.

შესაძლოა, ყველაზე უარესი ჯერ კიდევ წინ იყოს. უკანასკნელ ტერორისტულ თავდასხმებს შედეგად არ მოჰყოლია ათასობით ადამიანის სიკვდილი, როგორც ეს პენტაგონისა და ტყუპების შემთხვევაში მოხდა ან თუნდაც ასობით - როგორც ოკლაჰომა სითის ფედერალურ შენობაში. ისინი დაკავშირებული იყო მსხვერპლის მცირე რაოდენო-

ბასთან და ჩადენილი იყო მცირე რაოდენობის თავდამსხმელების მიერ, რომლებიც იყენებდნენ პრიმიტიულ იარაღებს, მაგრამ მათ ესმოდათ, როგორ მუშაობს მედია და თავდასხმებისთვის ცენტრალურ ლოკაციებს არჩევდნენ. თუმცა ეს ინციდენტები საკმარისი იყო ბრიტანეთსა და საფრანგეთში დრაკონული კანონების მისაღებად, ისევე როგორ ევროპაში ცენტრისტი პოლიტიკოსების უფრო მკაცრი ტონით ასალაპარაკებლად. მაშინ, რას უნდა მოველოდეთ დონალდ ტრამპისგან იმ საშინელ დღეს, როდესაც შევიტყობთ, რომ ხუთი, ათი ან 20 ათასი ამერიკელი შეეწირა რაიმე ახალ კატასტროფას?

შეცდომას ნუ დავუშვებთ: ჩვენ ისეთ დროში ვცხოვრობთ, როდესაც ტერორისტების სულ უფრო და უფრო მცირე ჯგუფებს შეუძლიათ, უფრო და უფრო გამანადგურებელი იარაღების შეძენა უფრო და უფრო დაბალ ფასად. სახელმწიფო კარგავს საკუთარ მონოპოლიას მასობრივ განადგურებაზე და ყველა მომდევნო თავდასხმის პრევენცია შეუძლებელი იქნება. თუმცა მინდა ხაზი გავუსვა, რომ ეს პრობლემა კონკრეტულად არაა დაკავშირებული ისლამურ სახელმწიფოსთან (ISIS) ან სხვა მსგავს დაჯგუფებებთან. აშშ-ში 330 მილიონი ადამიანი ცხოვრობს და მხოლოდ რამდენიმე ასეული ექსტრემისტი და რამდენიმე მილიონი დოლარია საჭირო ისეთი იარაღების მოსაპოვებლად, რომლებსაც აშშ-ის მსხვილი ქალაქის განადგურება შეუძლია. კითხვა იმაში კი არაა, რამდენად შეძლებენ უშიშროების სამსახურები ამ ტიპის ზოგიერთი თავდასხმის პრევენციას, ისინი ამას შეძლებენ. კითხვა ისაა, რამდენად შეძლებენ ისინი ამ ტიპის ყველა თავდასხმის შეჩერებას, ამაზე კი პასუხი უარყოფითია.

თუმცა შესაძლოა გაგვიმართლოს. როდესაც ტრაგედია მოხდება, მოქმედი პრეზიდენტი შესაძლოა დემოკრატიული ტრადიციების დამცველად გადაიქცეს. მაგრამ ფედერალისტების წერილები შეგვახსენებს, რომ „განათლებული ლიდერები ყოველთვის არ იქნებიან სათავეში“ და სწორი იქნება, რომ შევჩერდეთ იმაზე დასაფიქრებლად, თუ როგორ შეიძლება შევქმნათ ახალი სამართლებრივი ჩარჩო პრეზიდენტის მიერ ლიბერალურ-დემოკრატიულ ტრადიციაზე ფართომასშტაბიანი თავდასხმის გასაკონტროლებლად.

ამ გადმოსახედიდან, პრეზიდენტ ტრამპის გამჭვირვალე დემაგოგია შესაძლოა, უკანასკნელ რეალისტურ პოლიტიკურ შესაძლებლობას წარმოადგენდეს იმისათვის, რომ ამ კითხვას სერიოზულად მოვეკიდოთ. რამდენიმე თვის განმავლობაში ტრამპის მიერ ტერორიზმის შესახებ ტვიტების გამოქვეყნებამ უკვე შედეგად გამოიღო კონგრესის ბიპარტიზანული ინიციატივა, დაყენებული სენატორების ჯეფ ფლეიკისა და ტიმ კეინის მიერ, რომელიც გულისხმობდა სამხედრო ძალის გამოყენების ახალ ავტორიზაციას იმგვარად, რომ წარმომადგენელთა პალატასა და სენატს შესძლებოდათ განემტკიცებინათ საკუთარი კონსტიტუციური უფლებამოსილება პრეზიდენტის მიერ საზღვარგარეთ ომის უნილატერალურად წარმოებასთან დაკავშირებით. მართალია, ეს მნიშვნელოვანია, მაგრამ არანაკლები მნიშვნელობა აქვს კონგრესის შესაბამისი პასუხისთვის იმგვარი ჩარჩოს ჩამოყალიბებას, რომელიც შეესატყვისება ქვეყნის ტერიტორიაზე პრეზიდენტის მიერ ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების შესაძლებლობას.

შეცდომა იქნებოდა კონგრესის მიერ უზენაესი სასამართლოს იმედის ქონა ამ საქმის შესასრულებლად. დავუშვათ, რომ პრეზიდენტი ტრამპი მასშტაბურ თავდასხმას პასუხობს ქვეყნის შიგნით მოქმედი ტერორისტების ერთ ადგილზე შეყრით. სავარაუდოდ,

ერთი წელიწადი დასჭირდება იმას, რომ საქმემ უზენაეს სასამართლომდე მიაღწიოს. თუ გავითვალისწინებთ მოსამართლეების მიდგომას 11 სექტემბრის შემდეგ, ნათელი არ არის, როგორ იმოქმედებენ ისინი: ერთი მხრივ, უმრავლესობა ხანდახან იცავდა სათანადო სამართლებრივი პროცედურის ძირითად პრინციპებს, თუმცა მათ მაინც ვერ მოახერხეს კომპენსაციის მოდელების შემოღება აშკარა უსამართლობის მსხვერპლებისთვის. მეტიც, - მათ არასოდეს გაუუქმებიათ მეორე მსოფლიო ომისდროინდელი გადაწყვეტილებები, ისეთები, როგორიცაა *Korematsu*, სადაც მათ გამართლებულად მიიჩნიეს იაპონელი ამერიკელების გრძელვადიანი გაკავება ქვეყნის მთავარსარდლის მიერ. სანამ ისინი ამას არ გააკეთებენ, ძნელი იქნება შეკავების ეფექტური მექანიზმების დაწესება პრეზიდენტის ძალაუფლებაზე, რომ საკუთარი ქვეყნის მოქალაქეების წინააღმდეგ ომი აწარმოოს. მიუხედავად ამ დათქმებისა, ჯერჯერობით ადრეა იმის თქმა, რომ სასამართლო ფურცლის ლომია. ეს დამოკიდებულია იმაზე, თუ ვის დანიშნავენ მოსამართლედ მომავალში, მაგრამ შესაძლებელია, უმრავლესობა დიდ ძალად გადაიქცეს სიმართლის ამ მომენტის დროს.

მაგრამ ამის იმედი არ მექნებოდა. პარადოქსულია, რომ ტრამპის ბობოქრობას, მის დემაგოგიურ საქციელთან ერთად, შეუძლია კონგრესში სერიოზულ დემოკრატებსა და რესპუბლიკელებს უბიძგოს, სერიოზულად შეხედონ მომდევნო თავდასხმის საპასუხოდ დრაკონული კანონების მიღების შესაძლებლობას - რომლებმაც შესაძლოა, გამოიყენონ შესაძლებლობა, რომ შექმნან ახალი საკანონმდებლო ჩარჩო ჩვენი დემოკრატიის შესანარჩუნებლად მანამ, სანამ ეს ზედმეტად გვიანი იქნება. ახალმა ინიციატივამ ექსპლიციტურად უნდა უარყოს ბუშის ადმინისტრაციის დროს ჯეი ბიბისა და ჯონ იუს მიერ ჩამოყალიბებული პოზიცია, რომლის თანახმადაც, ქვეყნის მთავარსარდალს აქვს შესაძლებლობა, უნილატერალურად მიიღოს გადაწყვეტილება შიდა ომის დაწყების შესახებ. ნაცვლად ამისა, საჭიროა შეიქმნას შეკავებისა და განწინასწორების ახალი სისტემა, რომელიც დაფუძნებული იქნება განსხვავებულ, საღ აზრთან თანხვედრაში მყოფ ცნებაზე: მასშტაბური ტერორისტული თავდასხმა, სავარაუდოდ, შექმნის „საგანგებო მდგომარეობას“, რაც შესაძლებელს გახდის ექსტრაორდინალური ზომების გამოყენებას მოკლე დროის განმავლობაში, მანამ, სანამ გადამწყვეტი ნაბიჯები იქნება გადადგმული, რათა ისინი იმაზე მეტი დროით არ შენარჩუნდეს, ვიდრე საჭიროა.

ეს ძირითადი პრინციპები უკვე სამართლებრივი ნიადაგის ნაცნობი ნაწილია. ახალ ამბებში მუდმივად გვესმის, რომ გუბერნატორები, ბუნებრივ კატასტროფებზე საპასუხოდ, საგანგებო მდგომარეობას აცხადებენ. მართალია, ეს ნაკლებადაა ცნობილი ჩვეულებრივი მოქალაქეებისთვის, პრეზიდენტები რეგულარულად აცხადებენ საგანგებო მდგომარეობას უცხო ქვეყნებიდან მომდინარე საფრთხის საპასუხოდ. მთავარი გამოწვევაა ამ პრინციპების ადაპტაცია იმგვარად, რომ მათ შეძლონ დაუპირისპირდნენ არსებულ სიტუაციას, რომელშიც შედარებით პატარა ტერორისტულ ქსელებს სულ უფრო და უფრო მარტივად შეუძლიათ მასობრივი განადგურების იარაღების მოპოვება.

უპირველეს ყოვლისა, ჩარჩომ უნდა დააწესოს მკაცრი ზღვარი პრეზიდენტის ერთპიროვნულ ძალაუფლებაზე. პრეზიდენტ ტრამპის მრჩეველი ეროვნული უსაფრთხოების საქმეებში მას აუცილებლად შეატყობინებს ჩვენი დიადი ქვეყნის ტერიტორიაზე მყოფი ტერორისტული ქსელებიდან მომდინარე საფრთხეების შესახებ. ასეთი საფრთხეები

არასოდეს უნდა იყოს საკმარისი საგანგებო მდგომარეობის გამოსაცხადებლად. ნაცვლად ამისა, მხოლოდ 11 სექტემბრის მასშტაბის რეალური თავდასხმები ქმნის განსხვავებულ „მეორე თავდასხმის“ პრობლემას, რომელიც ექსტრაორდინალური ზომების მიღებას გაამართლებდა.

პრობლემა შემდეგშია: ერთი მხრივ, ფართომასშტაბიანი თავდასხმა უშიშროების სამსახურებისათვის მოულოდნელი აღმოჩნდა, - ასე რომ არ ყოფილიყო, ისინი ტერორისტული ქსელის საკვანძო აქტორებს შეიპყრობდნენ. მეორე მხრივ, ის ფაქტი, რომ ტერორისტებმა შეძლეს მასშტაბური თავდასხმის განხორციელება, ზრდის იმის რისკს, რომ მათ შეუძლიათ მეორე თავდასხმის განხორციელებაც, თუკი ხისტი ნაბიჯები არ იქნება გადადგმული საფრთხის აღმოსაფხვრელად. საგანგებო მდგომარეობის რაციონალი ასეთია: იმის გამო, რომ უსაფრთხოების ძალები ინფორმაციას არ ფლობენ, მეორე თავდასხმის შანსის მინიმიზაციის ერთადერთი გზა ტერორიზმში ეჭვმიტანილების გონივრული ვარაუდის (reasonable suspicion) საფუძველზე დაკავებაა, ნაცვლად სისხლის სამართლის პროცესში განმტკიცებული უფრო მაღალი სტანდარტებისა. თუკი მათ მოუწევთ მოსამართლეების დარწმუნება იმაში, რომ მათ აქვთ სარწმუნო საფუძველი კონკრეტული ტერორისტების მიზანში ამოსაღებად, ეს ქსელს იმის შესაძლებლობას მისცემს, რომ მეორე თავდასხმა განახორციელოს და პანიკა კიდევ უფრო გაავრცელოს - რაც, თავის მხრივ, დაარღვევს საზოგადოების რწმენას, რომ კრიზისი ოდესმე მორჩება.

შესაბამისად, საღი აზრიდან გამომდინარე, საგანგებო მდგომარეობის გამოცხადება დამაჯერებელი ჩანს. მაგრამ მას თან ახლავს საღი აზრიდან გამომდინარე დათქმა: ყველანაირი მიზეზი გვაქვს, მოველოდეთ, რომ უშიშროების სამსახურები სისტემატურად გამოიყენებენ მინიჭებულ ექსტრაორდინალურ ძალებს. ვინაიდან მათ არ შეუძლიათ, დაზუსტებით განსაზღვრონ, ვინ არიან საკვანძო მოთამაშეები ტერორისტულ ქსელში, მათ მოუწევთ „დასაკვირვებელ სიებზე“ დაყრდნობა, რომლებიც შემთხვევამდე მომზადდა და რომელშიც იდენტიფიცირებულია ათობით ათასობით ამერიკელი, რომლებიც, სავარაუდოდ, პრობლემურ აქტივობებში იყვნენ ჩართულნი. შედეგად, ერთადერთი გზა, რათა მათ შეძლონ მოკლევადიან პერსპექტივაში ტერორისტული ქსელის შეფერხება, არის აღნიშნული სიების გამოყენება, როგორც მასობრივი დაკავებების საფუძველი. ასეთი ნაბიჯი შესაძლოა ეფექტური იყოს, ან - არა; ნათელი მხოლოდ ერთი რამაა: დაკავებულ ადამიანთა უმრავლესობა სრულად უდანაშაულო იქნება.

აშკარა რისკებიდან გამომდინარე, ტრამპს ერთპიროვნულად მოქმედება მხოლოდ იმ დროის განმავლობაში უნდა შეეძლოს, რაც კონგრესს სჭირდება იმის გადასაწყვეტად, თუ რამდენადაა „საგანგებო მდგომარეობა“ გამართლებული, მაგალითად, ერთი ან ორი კვირა. გარდა ისეთი შემთხვევებისა, როდესაც პრეზიდენტი შეძლებს ორივე პალატის უმრავლესობის იმაში დარწმუნებას, რომ მხარი დაუჭირონ მის თავდაპირველ გადაწყვეტილებას, საგანგებო მდგომარეობა დაუყოვნებლივ უნდა შეწყდეს. იმ შემთხვევაშიც, თუკი ისინი ამაზე დათანხმდებიან, კენჭისყრის შედეგები ვალიდური მხოლოდ მომდევნო ორი თვის განმავლობაში უნდა იყოს, რის შემდეგაც საჭიროა, საკითხი კონგრესს დაუბრუნდეს იმის განსაზღვრად, თუ რამდენად დაუბრუნდა არსებული ვითარება ნორმალურ მდგომარეობას იმ ფარგლებში, რომ შეიძლებოდეს, უშიშროების

სამსახურებს მოვთხოვთ სარწმუნო საფუძვლის ჩვენება თითოეულ დაკავებულთან მიმართებით. თუმცა ამ მეორე შემთხვევაში, უბრალო უმრავლესობა უკვე აღარ უნდა იყოს საკმარისი იმისათვის, რომ დავეთანხმოთ ტრამპის მოთხოვნას კიდევ უფრო ფართო ანტიტერორისტული კანონმდებლობის მიღების შესახებ. პრეზიდენტმა უნდა დაარწმუნოს ორივე პალატის სუპერუმრავლესობა 60%-ის ოდენობით იმაში, რომ ექსტრაორდინალური ზომები გამართლებულია. ამ სუპერმაჟორიტარიანულმა ზღვარმა უნდა დაიწყოს ზრდა პრეზიდენტის ნებისმიერ მოთხოვნასთან ერთად. როდესაც ტრამპი ორი თვის შემდეგ ისევ დაბრუნდება, მან უნდა მიიღოს 70%-იანი უმრავლესობა, ხოლო გახანგრძლივების მოთხოვნის ყოველ შემდეგ შემთხვევაში კი 80%.

ეს „სუპერმაჟორიტარიანული ესკალატორი“ საგანგებო ძალაუფლების მიმდინარე განხორციელების კონტროლის შესაძლებლობას აძლევს კონგრესის უმცირესობას, - იმ ჯგუფს, რომელსაც წარმოუდგენია, რომ ტრამპი თავის ექსტრაორდინალურ ძალაუფლებას საკუთარი პოლიტიკური ამბიციების მისაღწევად გამოიყენებს. მით უფრო, არჩევნების დღის მოახლოვებასთან ერთად, ისინი უფრო სკეპტიკური იქნებიან განახლების შესახებ პრეზიდენტის მოთხოვნის მიმართ - რა თქმა უნდა, გარდა ისეთი შემთხვევებისა, როდესაც ტერორისტული ქსელები განადგურებას განაგრძობენ. ნაცვლად იმისა, რომ დაეყრდნოს მოსამართლეებს, როგორც პრეზიდენტის ძალაუფლების მთავარ შემაკავებლებს, ახალი ჩარჩო უნდა ეყრდნობოდეს პოლიტიკურ შტოებს, რათა მათ ითამაშონ მთავარი როლი შეკავებისა და გაწონასწორების დემოკრატიული სისტემის შექმნაში.

თუმცაღა, სასამართლოებს მაინც ექნებათ ზედამხედველობის კრიტიკული ფუნქცია. როგორც ვნახეთ, საგანგებო კანონმდებლობა უნდა იძლეოდეს პირის დაკავების შესაძლებლობას გონივრული ვარაუდის შედეგად, სარწმუნო საფუძვლის გარეშე. მაგრამ იმის გამო, რომ, დიდი ალბათობით, დაკავებულთა უმრავლესობა უდანაშაულოა, აღნიშნული მისაღებია მხოლოდ მოკლევადიან პერსპექტივაში. ეჭვმიტანილის დაკავებიდან, მაგალითად, 45 დღის შემდეგ, სახელმწიფოს მისი პატიმრობაში გაჩერება მხოლოდ იმ შემთხვევაში უნდა შეუძლოს, თუკი სასამართლოს წარუდგენს მტკიცებულებებს, რომლებიც ზოგადაა საჭირო ამ მიზნებისთვის. მეტიც, 45-დღიანი ვადის დასაწყისშიც კი, უშიშროების სამსახურებმა სასამართლოს უნდა მოახსენოს ის მიზეზები, რატომაც, მათი აზრით, მათი სამიზნეები საეჭვოდ მოქმედებდნენ, რა დროსაც მათ უნდა წარმოადგინონ „დაკვირვების სიებში“ მოცემული ინფორმაცია, კონფიდენციალურობის შესახებ შესაბამისი დათქმების თანხლებით. არასოდეს არ უნდა იყოს საკმარისი უსაფრთხოების სამსახურის იერარქიაში ვინმეს მიერ ადამიანის თვითნებურად გამოკეტვა. ამის მსგავსად, ახალმა ჩარჩომ ასევე უნდა შექმნას სასამართლოს ზედამხედველობას დაქვემდებარებული დამოუკიდებელი სამოქალაქო ორგანო, რომელსაც დაევალება დაკავების ცენტრებში წამებისა და სხვა არაადამიანური ტექნიკების პრევენცია.

მაგრამ საკმარისი არ იქნება მხოლოდ მოსამართლეებისა და სამოქალაქო ორგანოების მიერ განხორციელებული პროაქტიული ქმედებების იმედი გვექონდეს. კანონმდებლობამ ასევე უნდა მიაწოდოს ფინანსური კომპენსაცია მათ, ვისი ფუნდამენტური უფლებებიც დაირღვა ფართოდ გატარებული საგანგებო ზომების გამო. ეს, ცხადია, მოიცავს იმ ადამიანებს, რომლებიც თვითნებურად ჩასვეს ციხეში. მათ არა მხოლოდ შესწირეს საკუთარი თავისუფლება საზოგადო სიკეთეს, არამედ გადაჭედულ საპატიმრო კამერებში

ჯდომისას, მათ, სავარაუდოდ, სამსახურებიც დაკარგეს, მათმა ოჯახმა და მეგობრებმა კი ტრავმული წუხილი განიცადეს. ეს ფუნდამენტურად არასწორია. კანონმდებლობა საგანგებო მდგომარეობის უდანაშაულო მსხვერპლებისთვის უნდა ითვალისწინებდეს კომპენსაციას კვირაში 3,000 აშშ დოლარის ოდენობით, რაც ამერიკული ოჯახის საშუალო ყოველკვირეულ შემოსავალზე სამჯერ მეტია. ეს კომპენსაცია არა მხოლოდ მათ მატერიალურ დანაკლისზე პასუხი იქნება, არამედ იგი მათ ასევე დაეხმარება იმ სტიგმასთან გამკლავებაში, რაც, სხვაგვარად, დაკავშირებული იქნებოდა მათი დაპატიმრების ფაქტთან. გულუხვი კომპენსაციის გადახდით, სახელმწიფო აჩვენებს, რომ სიების ამ მსხვერპლებს დანარჩენი საზოგადოება არ უნდა მოექცეს ისე, როგორც სავარაუდო ტერორისტებს, ნაცვლად ამისა, უნდა ვაღიაროთ, რომ მათ მოუწიათ საკუთარი ცხოვრების შეწირვა აშშ-ის მოქალაქეთა მიერ ამ რთულ პერიოდში რესპუბლიკის შენარჩუნების ფართო მცდელობის სახელით.

საგანგებო მდგომარეობის საკითხი პირველად წამოვჭერი მალევე 11 სექტემბრის შემდგომ - ჩემმა ინიციატივამ ფართომასშტაბიანი დისკუსიები გამოიწვია, რასაც პრაქტიკული შედეგები მჰოყვა აშშ-შიც და საზღვარგარეთაც.¹ მაგრამ ამ ბოლო დროს პრობლემას უფრო ნაკლები ყურადღება ეთმობა და ამ ესსეს მიზანია საუბრის ხელახლა წამოწყება. იმის დიდი ნაწილი, რაც მსჯელობის პირველ ნაწილში ითქვა, მნიშვნელოვანი რჩება, ესენია - საკანონმდებლო დიზაინში კრიტიკული საკითხების დაზუსტება და ის ფუნდამენტური კითხვები, რომლებიც უკავშირდება საგანგებო კანონმდებლობის ადგილს უფრო ფართო კონსტიტუციურ მართლწესრიგში. მაგრამ, იმედი მაქვს, დაგარწმუნეთ, რომ ბოლო დროს განვითარებული მოვლენების გამო, კიდევ უფრო იმპერატიული გახდა იმის საჭიროება, რომ ამ კითხვებს დავუბრუნდეთ.

სამოქმედო გეგმაში საგანგებო კანონმდებლობის კვლავ შეტანით, ჩვენ გამოვისყიდით იმ ტრადიციას, რომელიც ჯერ კიდევ ფილადელფიის კონვენციას უკავშირდება. კონსტიტუციის ტექსტის შექმნისას დამფუძნებლებმა ძალიან ნაკლები ყურადღება მიაქციეს ფუნდამენტური უფლებების ბუნებასა და ფარგლებს, მათ ამ უფსკრულის შესწორებების სერიის გზით ამოვსება პირველ კონგრესს მიანდეს. მაგრამ მათ გამონაკლისი დაუშვეს საგანგებო მდგომარეობასთან დაკავშირებით, ამ ნაწილში შეგვიძლია პარალელი გავავლოთ აქ შემოთავაზებულ დუალისტურ მიდგომასთან. ერთი მხრივ, პირველი მუხლი ადგენს, რომ თვითნებური დაკავებისა და მსჯავრდებისგან დაცვის გარანტიები მართლაც ფუნდამენტურია, მეორე მხრივ, იგი აღიარებს, რომ საგანგებო გარემოებებმა შესაძლოა გაამართლოს დროებითი შეზღუდვები. ხოლო ეს დუალიზმი რომ დამფუძნებლების სიტყვებით გადმოვცეთ, „დაუშვებელია ჰაბეას კორპუსის გარანტია შეჩერდეს, გარდა ისეთი შემთხვევებისა, როდესაც ამას მოითხოვს საჯარო უსაფრთხოება აჯანყების ანდა შემოსევის დროს“.

¹ იხ. მაგ., Bruce Ackerman, "The Emergency Constitution," Yale Law Journal 113, no.5 (March 2004): 1029-1091; David Cole, "The Priority and Morality: The Emergency Constitution's Blind Spot," Yale Law Journal 113, no. 8 (June 2004): 1753; Laurence Tribe and Patrick Gudridge, "The Anti-Emergency Constitution," Yale Law Journal 113, no. 8 (June 2004): 1801; Bruce Ackerman, Before the Next Attack (New Haven: Yale University Press, 2006); Bruce Ackerman, The Decline and Fall of the American Republic (New Haven: Yale University Press, 2010), 116-74.

მე-18 საუკუნის ენით დაწერილი სიტყვები მოგვიწოდებს იმისკენ, რომ 21-ე საუკუნის პრობლემაზე უფრო ღრმად დავფიქრდეთ. როგორც ხაზი გავუსვი, მეტად მნიშვნელოვანია საგანგებო ძალების მხოლოდ ისეთ შემთხვევებში გამოყენება, როდესაც ტერორისტულმა ორგანიზაციამ წარმატებით განახორციელა 11 სექტემბრის მასშტაბის თავდასხმა. დამფუძნებელი დოკუმენტის ტერმინოლოგიის ჭრილში მიმაჩნია, რომ ორგანიზებული ძალადობის ამგვარი აქტი წარმოადგენს „აჯანყების“ თანამედროვე მაგალითს, სადაც ექსტრემისტთა ჯგუფი - იქნება ეს სეკულარული თუ რელიგიური, ცდილობს, უკუაგდოს ჩვენი კონსტიტუციური დემოკრატიის საძირკველი. 21-ე საუკუნის გამოწვევაა პასუხის გაცემა დამფუძნებელი მამების სულიკვებით და შეკავებისა და გაწონასწორების პრინციპების ადაპტაცია იმგვარად, რომ საგანგებო ძალაუფლების გამოყენება მხოლოდ მაშინ იყოს შესაძლებელი, როდესაც ამას „საჯარო უსაფრთხოება მოითხოვს“. ამავდროულად, ჩვენ უნდა შევაჩეროთ ექსტრაორდინალური ძალაუფლება იმავე კონსტიტუციური მართლწესრიგის განადგურებისგან, რომლის შენარჩუნებასაც საგანგებო მდგომარეობის გამოცხადება ისახავს მიზნად.

შევძლებთ კი ამ გამოწვევასთან გამკლავებას?